Postgeschiedenis Vleuten.

Door J. Sangers

De Post was vanaf 1813, na het einde van de Franse tijd, in handen van de Staat der Nederlanden. De financiële situatie van de Staat was zo slecht dat men in de twintiger jaren de Post steeds meer ging gebruiken als belastinginstituut in plaats van een verkeersdienst voor post. De tarieven waren hoog en de dienstverlening slecht. Daar kwam verandering in het revolutiejaar 1848, het jaar dat de Nederlandse grondwet onder Thorbecke tot stand kwam nadat Koning Willem II in één nacht veranderd was van conservatief naar liberaal en deze grondwet ondertekende. In 1850 kwam de nieuwe postwet tot stand. Inderdaad, de tarieven gingen omlaag en de dienstverlening werd sterk verbeterd. Om een beeld te geven van de daling van de porti kan men uitgaan met een daling van omstreeks 50% op de tarieven. Wel bleven gewicht en afstand een rol spelen in het bepalen van de portokosten.

De postgeschiedenis van De Meern, evenals die van Vleuten, begint in 1852. Vóór die tijd werd de post door Utrecht verzorgd. Vleuten en De Meern hadden geen eigen voorzieningen op dit gebied.

Er bestaat document waarin we kunnen zien dat er in 1835 een poging is gedaan om een Vleutense kleermaker als bode in dienst te nemen. Deze man, Evert Veerkamp, geboren 1811 te Maarssen, sloeg deze functie af **afb.1**.

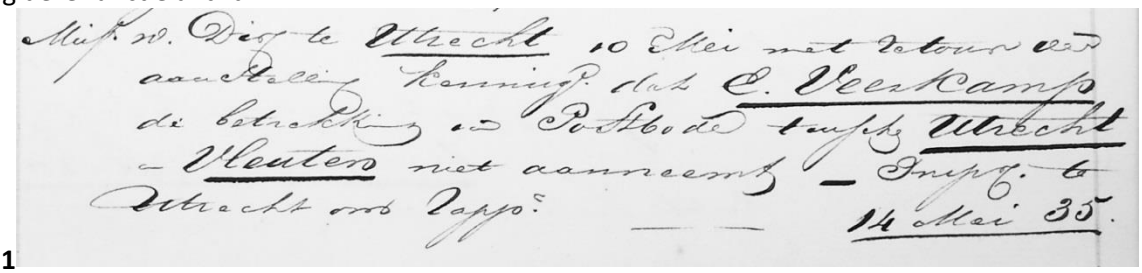

afb.1

In 1852 werd hij dan toch aangesteld als bodeloper, postbode en bestelhuishouder.
Als bode ging hij dagelijks de post ophalen in Utrecht. Hij liep op de terugweg dan via Ouden Rhijn en Veldhuizen **afb.2**, bezorgde de post die bestemd was voor bewoners langs zijn route en nam post in ontvangst van bewoners die een brief wilden verzenden. Deze voettocht was ongeveer 18 km lang. Terug in Vleuten nam hij ook daar de postbezorging voor zijn rekening. (zie ook artikel van Sangers over de postgeschiedenis De Meern, inclusief de functiebeschrijving van een bestelhuis).

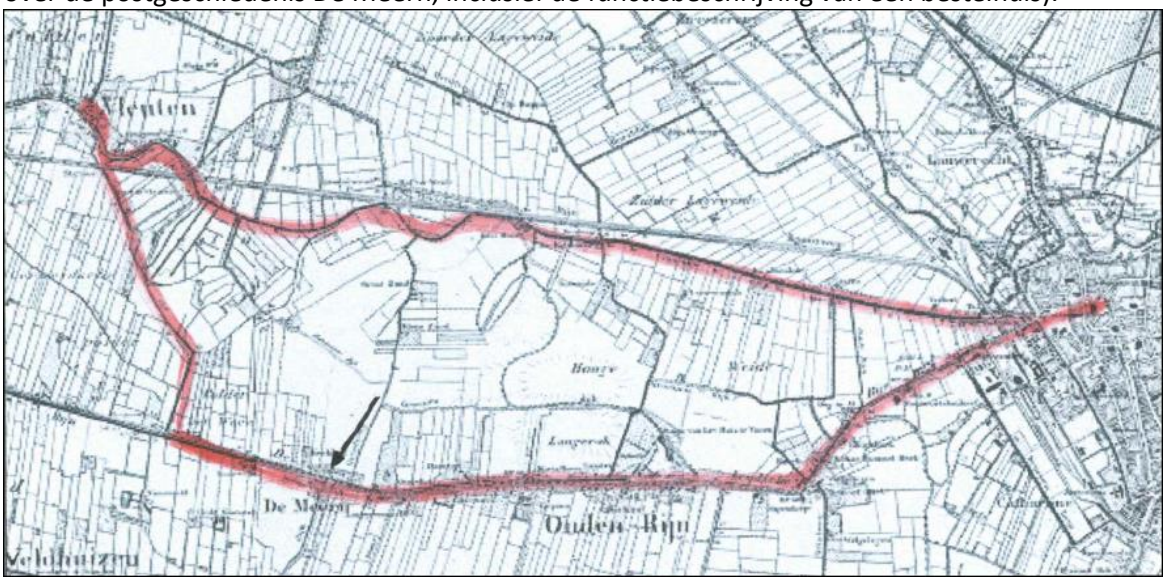

Postgeschiedenis Vleuten.

a**fb.2**
De postzegel, die voor het eerst in 1852 uitkwam, was in de beginperiode niet populair. In die tijd werd vooruitbetaling gezien als een belediging voor de ontvanger. Dat zou betekenen dat de ontvanger arm was en dat kennelijk niet kon betalen. Sinds de invoering van de postwet, waarin ook opgenomen dat in iedere gemeente een postinrichting diende te zijn, nam het aantal Post en hulp-postkantoren toe van 350 stuks in 1850 tot bijna 800 in 1870.
Door de toename van de dienstverlening werd het steeds belangrijker om een vast kantoor te hebben en niet, zoals toen gebruikelijk, het kantoor te vestigen in de woning van de brievengaarder of, in grotere kantoren, van de directeur.
Om de cliënten beter van dienst te kunnen zijn werden loketten ingevoerd, zodat de geleverde diensten en het contact tussen brievengaarder en klant gemakkelijker tot stand kon komen. Ook invoering van vaste openingstijden zorgde voor een betere dienstverlening. In de postwet van 1870 werd de mogelijkheid geopend om meerdere diensten aan te bieden via de postkantoren. Frankeren van de brieven diende voortaan door de verzender plaats te vinden en er werd een basistarief ingesteld. Het nieuwe Nederlandse tarievenstelsel kende een driedelige schaal. Verzending van een brief tot 15 gram over een afstand tot 30 km vijf cent, van eenendertig tot en met honderd kilometer en daarboven 15 cent. In 1855 verviel deze laatste schaal.

In 1870 werd de rijkstelegraaf aan de post verbonden en men besloot tot oprichting van de Vereenigde Post- en telegraafkantoren.
De grote landelijke verspreiding van postkantoren leidde er eveneens toe dat voor de in 1881 opgerichte spaarbank, “de Rijkspostspaarbank”, deze kantoren een prima middel waren om het publiek te bereiken.
In 1871 werd de briefkaart geïntroduceerd **afb.3**.

afb.3
Briefkaart 2a
uitgegeven in 1872

Terug in Vleuten. Het bestelhuis in Vleuten was gevestigd in de in de woning van Evert Veerkamp die getrouwd was met Elizabeth Schols, geboren 1809 te Vleuten. Hun huwelijk werd voltrokken 4-4-1845. Het beroep van Evert Veerkamp was kleermaker. Ze woonden aan de Parkweg huis 69. Het is

Postgeschiedenis Vleuten.

mij niet gelukt te achterhalen waar dat precies was. Wel dat in die tijd de Parkweg toen liep vanaf de Groeneweg, vanaf de 20er jaren Schoolstraat geheten, richting Harmelen.
In die tijd was het heel gewoon dat je de post kon aanbieden bij het bestelhuis, hulpostkantoor of postkantoor. Voor dat doel was er een luik in de deur. Als aanbieder moest je wel buiten blijven staan. Voor de vergoeding van ƒ 25,00 per jaar die je ontving als bestelhuishouder moest je ook een brievenbus aan je woning hebben en het onderhoud daarvan verzorgen. In 1874 werd in Vleuten het bestelhuis opgeheven. Een hulppostkantoor werd daarop geopend

De eerst beschreven stempels, **afb.4**van Vleuten werden in gebruik gesteld bij de ingebruikname van het hulppostkantoor.

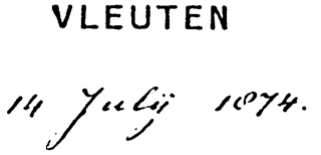

afb.4
Stempelafdrukken op postzegels in zwart ter beschikking gesteld op 14-7-1874

Op 16-7-1874 wordt dit hulppostkantoor geopend. Als eerste brievengaarder trad op de heer J.W. Rijntjes geb. Vleuten 1-10-1856, zijn functie was assistent posterijen. Het hulppostkantoor was zoals vaker gebeurde gevestigd in het gemeentehuis **fig.5** dat in 1873 was voltooid. Rijntjes verhuist per

afb.5

1-7-1882 naar Zevenaar. Zijn opvolger de heer H. Wagenmaker, geboren te Terborg in 1847, was brievengaarder tot aan zijn dood in 1886. Hij werd opgevolgd als brievengaarder door Gerrit Hondelink **afb.6. V**anaf 1880 was hij tevens gemeentesecretaris in Vleuten. Een briefkaart uit 1879 **afb.7**, is zonder postzegel verzonden. De gemeenten hadden voor officiële documenten toen portvrijdom. Voorwaarde voor portvrijdom was wel dat deze stukken tenminste door de gemeentesecretaris of burgemeester ondertekend waren.

Postgeschiedenis Vleuten.

afb.6 burgemeester van Vleuten Haarzuilens en Oudenrijn. Foto 1901

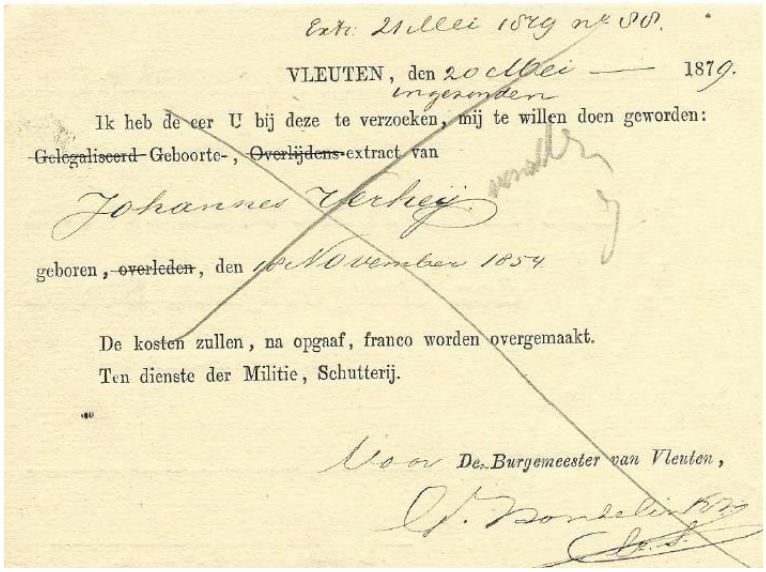

afb.7 Kaart van het gemeentebestuur Vleuten, met langstempel Vleuten, verzonden via Utrecht naar Woerden. Kleinrondstempel Utrecht . 21 mei 1879 6-7V. Aankomststempel kleinrond Woerden 21 mei 1879 8-12M.

Het naamstempel Vleuten noemt met een langstempel terwijl de andere twee stempels kleinrond genoemde worden in de filatelie.

Postgeschiedenis Vleuten.

In **afb. 8** het bericht van de aanstelling van Gerrit Hondelink tot burgemeester.

afb.8 De Telegraaf
6-11-1901

UIT DE STAATS-COURANT.

Bij Kon. besluit is benoemd tot burgemeester van Haarzuilens, Oudenrijn en Vleuten, G. Hondelink, secretaris dier gemeente.

In het algemeen Handelsblad van 17-11-1901 kwam ik bewijs tegen dat hij, zonder dat ik bewijs heb kunnen vinden van zijn aanstelling, dat er eervol ontslag is verleend als brievengaarder **afb.9**

afb.9

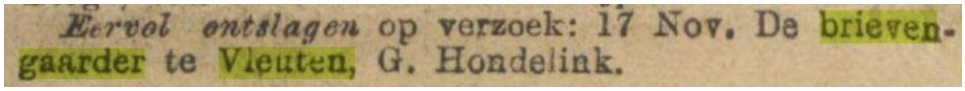

Eervol ontslagen op verzoek: 17 Nov. De brievengaarder te Vleuten, G. Hondelink.

In afb. **10** is een brief van 18 mei 1882 afgestempeld met langstempel Vleuten afgebeeld. Hij is verzonden vanuit de gemeente Vleuten/Oudenrijn naar Putten en gaat over de nationale Militie. In de brief geeft de gemeente Oudenrijn kennis aan de gemeente Putten dat de heer Hendrik van der Kraats is ingeschreven in de gemeente. De voorzijde is ondertekend door secretaris Hondelink. De andere handtekening is van burgemeester Barchman Wuytiers. De burgemeester van Oudenrijn was tevens ook die van Vleuten en Haarzuilens

NAT. MILITIE.

Den Heere Burgemeester

van

VLEUTEN

Putten.

afb.10 portvrije brief nationale militie

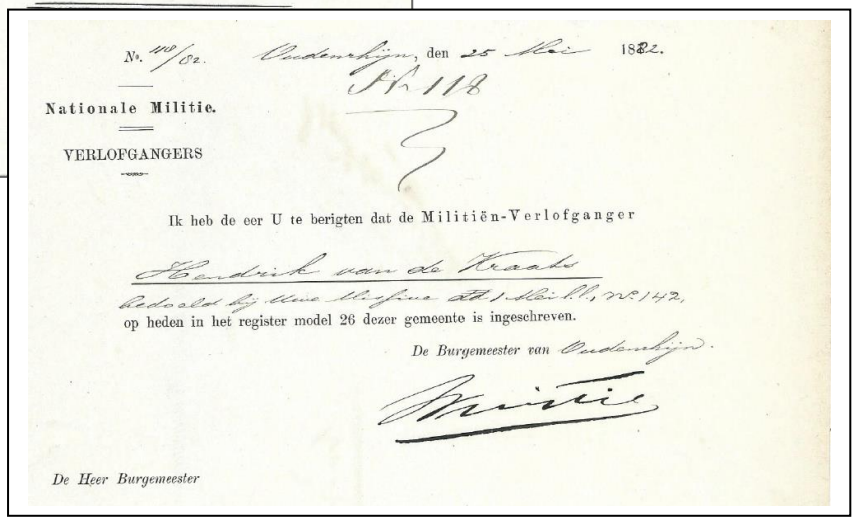

No. 110/82. Oudenrijn, den 25 Mei 1882.

Nationale Militie.

VERLOFGANGERS

Ik heb de eer U te berigten dat de Militiën-Verlofganger

Hendrik van de Kraats

op heden in het register model 26 dezer gemeente is ingeschreven.

De Burgemeester van Oudenrijn.

De Heer Burgemeester

Op 9-11-1882 werd het eerste kleinrondstempel **afb.11** voor Vleuten uitgereikt. Twee jaar later werd er ook nog een nieuw langstempel toegestuurd **afb.12**

Postgeschiedenis Vleuten.

afb.11 Dit kleinrond dagtekeningstempel werd door de Munt op 9-11-1882 geleverd en in gebruik genomen.
Scan ter beschikking gesteld door J. Tienhoven

afb.12 Eveneens stempelafdrukken in zwart. Geleverd 3-9-1884

Tijdens de periode dat Gerrit Hondelink brievengaarder was werden wederom nieuwe stempels uitgereikt **afb.13 en 14.**

afb.13 Met een doos met karakters werd op 22-3-1899 een grootrondstempel door de Munt aan Vleuten verstrekt. Het grootrond stempel is 2mm groter in doorsnee dan het kleinrond

afb.14 Langstempeld 1896

De heer Hondelink werd als brievengaarder opgevolgd door de heer J Steenbeek. In de Posterijen en Telegrafie vond ik het bewijs van zijn aanstelling op 16-1-1901 **afb.15** Hij is ruim twee jaar als brievengaarder Vleuten in functie geweest. Op 1-4-1903 **afb.16** legde hij daar zijn functie neer, zoals in hetzelfde Posterijen en Telegrafie te lezen is. Wat deze heer hierna gedaan heeft is mij niet bekend.

afb.15

POSTERIJEN EN TELEGRAFIE.

Personalia.

Benoemd: 16 Jan. tot brievengaarder te Vleuten, J. Steenbeek.

In 1909 werd er het typeraderstempel aan Vleuten verstrekt. Eerste gebruiksperiode van 19-8-1909 tot 1939, Arabische maandcijfers en 12 uur karakters **afb.17.**
Tweede gebruiksperiode 1939 tot 24-3-1949, Romeinse maandcijfers en 24 uurs karakters **afb.17a**
Bij de eerste gebruiksperiode van de typeraderstempel werden achter de tijden op het stempel een V of N geplaatst. Om dezelfde tijdnotatie als de spoorwegen, als grootgebruiker van de spoorwegen, te gebruiken is men vanaf 1939 overgegaan naar een 24 uurs notering, terwijl de maand in Romeinse cijfers werd aangegeven.

afb.16

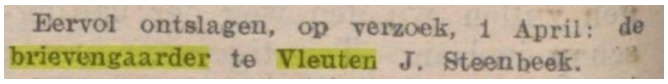
Eervol ontslagen, op verzoek, 1 April: de brievengaarder te Vleuten J. Steenbeek.

Nadat Steenbeek afscheid genomen heeft is de heer Johannes Kuif brievengaarder. Hij was getrouwd met Maria Cornelia van Gent. Het postkantoor was nog steeds in het gemeentehuis gevestigd. Johannes Kuif kwam in 1918 te overlijden. Zijn functie werd voortgezet door zijn vrouw.

afb.17 8-1-1919 eerste gebruiksperiode

afb.17a 20-4-1940 Tweede gebruiksperiode

Postgeschiedenis Vleuten.

In 1919 hertrouwde Maria van Gent met Johannes Brugman **afb.18.** In datzelfde jaar moest het hulppostkantoor, door ruimtegebrek uit het gemeentehuis. Het hulppostkantoor werd ingericht op de Dorpsstraat tegenwoordig de Pastoor Ohllaan in de huidige winkel van Jan Bos **afb.19**

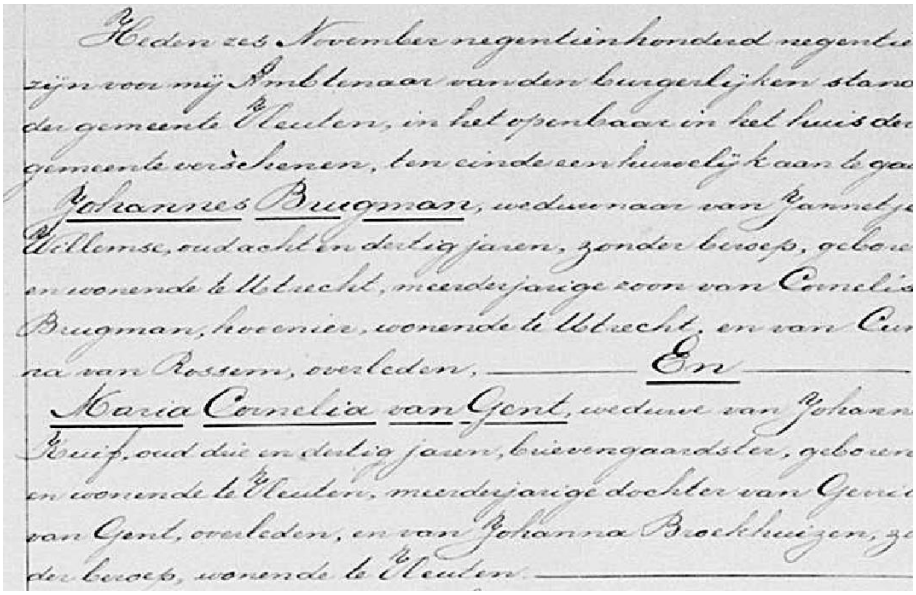

Hieden zes November negentienhonderd negentien
zijn voor mij Ambtenaar vanden burgerlijken stand
der gemeente Vleuten, in het openbaar in het huis der
gemeente verschenen, ten einde een huwelijk aan te ga
Johannes Brugman, wedunaar van Jannetje
Willemse, oud acht en dertig jaren, zonder beroep, gebo
en woonende te Utrecht, meerderjarige zoon van Cornelis
Brugman, huurder, woonende te Utrecht, en van Cu
ca van Rossem, overleden, ——— En ———
Maria Cornelia van Gent, weduwe van Johann
Kuijf, oud drie en dertig jaren, bierengaardster, gebo
en woonende te Vleuten, meerderjarige dochter van Geri
van Gent, overleden, en van Johanna Broekhuijzen, z
der beroep, woonende te Vleuten ———

afb.18 Uittreksel uit het huwelijksregister van Johannes Brugman en Maria Cornelia van Gent.

Bruidsfoto van Maria Cornelia van Gent

afb.19 De vrouw met kind op de arm is Maria van Gent. Zij staat voor het pand dat in 1919 hulppostkantoor werd en tevens woonhuis voor haar en haar gezin. Foto ± 1905-1910

De post en spoorwegen.

Tijdens de aanleg van de spoorlijn Utrecht Gouda door de Nederlandsche Rhijnspoorweg die gereed was op 21 mei 1855, kreeg Vleuten geen halte. Harmelen wel, dat stak. Burgemeester en wethouders bleven aandringen op een eigen station in Vleuten. Er werd als compromis een proef met een

geleende stoomtram toegezegd die over de spoorbaan mocht rijden. Deze proef bewees dat er voldoende reizigers gebruik maakten van deze lijn, zodat uiteindelijk op vanaf 18 oktober 1881 Vleuten opgenomen kon worden in het spoorboekje. Op die datum kreeg Vleuten ook zijn eerste stationsstempel **afb.20.**

afb.20 Haltestempel 1881

Het eerste stationsgebouw was een simpel onderkomen **afb.22** aan de Krogtdijk. In 1922 werd een nieuw stationsgebouw geopend van de hand van architect Van der Steur. De Rhijnspoorweg Maatschappij ging in 1953 op in de Nederlandse Spoorwegen.
Vanaf 1884 maakte de Post veelvuldig gebruik van de trein om de post te vervoeren. In een aparte advertentie werd het publiek op de hoogte gebracht wanneer de post aangeboden moest worden om direct met de trein meegezonden te kunnen worden **afb.21** Op 15-3-1881 werd het telegraafkantoor van de Nederlandse Rijnspoorwegmaatschappij opengesteld voor algemeen gebruik. Dat duurde tot 23-8-1907. Daarna is de telegraafdienst ondergebracht bij het hulppostkantoor Vleuten.
Vanaf het station kon ook apart post meegegeven worden, rechtstreekse overdracht aan de stationschef behoorde tot de mogelijkheden. Naast een gewone postzegel werd er dan ook een stationstarief gehanteerd.
De spoorwegen beschikten over eigen postzegels, ook wel spoorwegzegels genoemd die bijgeplakt diende te worden.
De post ging mee met een passagierstrein in een apart gekoppelde wagon. Later werden er ook aparte posttreinen ingezet. Tijdens de rit werd er ook gesorteerd door meereizende beambten.

ADVERTENTIEN.

BERIGT AAN HET PUBLIEK.

De Directeur van het Postkantoor te Utrecht geeft kennis aan het Publiek, dat in verband met de regeling van de Zomerdienst op de Rhijn- en Centraal Spoorwegen, de Brieven in de Bus van het kantoor moeten bezorgd zijn op de navolgende uren:

	's m.	's m.	's nmd.	's av.
	u. m.	u. m.	u. m.	u. m.
Met den Rhijn-Spoorweg.				
Naar Amsterdam rigting en verder	5.15	7.30	0.45	6.45
Naar Arnhem rigting en verder	8.30,	11.30	3	6.45
Naar Rotterdam rigting en verder N.-Braband, Zeeland, België, Engeland, Frankrijk	5.15	7.30	0.45 en 3	6.45
Met den Centraal Spoorweg.				
Naar Zwolle rigting en verder het Noorden en Oostelijk gedeelte des Rijks		8	1.15	7.30
Met de Postkarren				
Naar Deventer				9.30
" Arnhem				10
" Breda, 's Bosch, 's Hage				11
Met de Postwagens.				
Naar 's Bosch		8		
" Hilversum			3.30	
" Zwolle en de Noordelijke Provincien				9

afb 21 Utrechts Provincial en Stedelijk Dagblad van 30-4-1864

Afb.22 Aan de rechterzijde het eerste stationsgebouw. Links het in 1922 nieuw gebouwde stationsgebouw. Op dit moment bevindt zich in de voorzijde een bloemen winkeltje en aan de achterzijde een lijstenmakerij

Een van de oud- postbodes in Vleuten, Henk van Woudenberg, heeft een aantal jaren post gesorteerd in de trein. Hij vertelt hierover, dat hij zich om 4:45 moest melden op het station om vervolgens met de passagierstrein naar 's Hertogenbosch te gaan. Van daar ging hij terug via het Maliebaanstation, Amersfoort, Zwolle, Hoogeveen, Assen en Groningen. Na alle sorteerwerkzaamheden voor de kleinere plaatsen langs de route moest hij vanuit Groningen weer terug naar huis. Dat waren nog eens lange dagen!

Postgeschiedenis Vleuten.

In de trein werden documenten en aangetekende stukken in een apart postzakje gedaan. Dat werd dichtgebonden met een label dat vervolgens voorzien werd van het persoonlijk lakstempel **fig.23 en 23a** van de sorteerder dat over het touwtje gezet werd waarmee het zakje dichtgebonden was.

afb.23 links,Mal waarmee het rode lakstempel geplaatst werd.
Initialen H v W . Henk van Woudenberg.
fig.23a Rechts, verwarmingsbrander om zegellak te verwarmen

Sorteren in de trein viel niet altijd mee. Als de machinist sterk moest afremmen waren valpartijen in de sorteerruimte, waarin soms wel twaalf beambten aan het sorteren waren, niet ongewoon. Blauwe plekken en geschaafde ledematen kwamen geregeld voor.
In 1943 werd alle treinverkeer naar en van Vleuten stilgelegd. Door een Duitse bom werd de hal van het station in 1944 verwoest. Daardoor werd het stationsgebouw kleiner dan het oorspronkelijk was.
Het was na de oorlog de vraag of het station van Vleuten weer dienst zou gaan doen. Het duurde tot 16 februari 1948 alvorens Vleuten weer in de dienstregeling werd opgenomen.
Dat onze postbodes post uit de trein, bestemd voor Vleuten en ook De Meern haalden gaf soms ook hilarische situaties. Ben je als postbode bezig de zakken post bij elkaar te pakken, gaat de trein weer rijden. Moest je vanuit Woerden of Utrecht weer terug reizen met de post. Foutje van de conducteur, die had moeten kijken of je de trein al verlaten had.
Hoe de post in de periode 1943-1948 Vleuten en De Meern bereikte is mij niet bekend. In acht genomen dat het brandstofgebrek in die periode ernstig was zou het kunnen zijn dat de post met de fiets of bakfiets in Utrecht opgehaald is. Als er lezers zijn die hier iets meer over weten zou ik ook die feiten willen vastleggen.
Tot in 1977 werd er van de trein gebruik gemaakt voor het vervoeren van de post. Nadien werd dit gedaan door vrachtauto's, die voor de PTT goedkoper waren dan het vervoer per trein.

Terug in Vleuten.

Van Marie van Gent als kantoorhoudster is bekend dat zij in de oorlog verzetswerk heeft verricht. Als kind kreeg je in die tijd van je ouders zelden of nooit iets te horen", zo vertelde haar laatst nog in leven zijnde zoon Kees. Zeker is dat zij vanuit haar rol als kantoorhouder nog het nodige heeft kunnen doen. Helaas zijn er geen details bij mij bekend over dit verzetswerk.

Zoals ook in De Meern bij de familie Hansen gebeurde, werden de kinderen Brugman geregeld op pad gestuurd met telegrammen. Als voor de Baron een telegram aankwam ging een van de kinderen naar het kasteel de Haar. Hij kwam nooit verder dan de keuken en mocht daar het telegram achterlaten.

Johannes Brugman kreeg op een bepaald moment de functie van waarnemend kantoorhouder.
Maria van Gent overleed in 1950 oud 64 jaar en Johannes Brugman in 1953, oud 73 jaar. Zijn functie

ging over op zijn zoon Gerard. Wanneer exact zoon Gerard Brugman het kantoorhouderschap heeft overgenomen is niet mij bekend. Wel dat dit ergens in 1951 geweest is.
In 1954 werd Gerard Brugmanj opgevolgd door de heer Dingenes (Dies) de Bil geboren 18-12-1909 in Dreischor. Overleden 1-7-1979 te Vleuten. Hij was getrouwd met Elisabeth Verboom geboren 28-11-1916 in Ellemeet en overleden in 2000 te Vleuten
Een jaar na het aantreden van de heer De Bil verhuisde het hulppostkantoor naar het adres Dorpsstraat 41 **afb.24**, het huidige Pastoor Ohllaan 7, tevens ook de woning van de familie De Bil

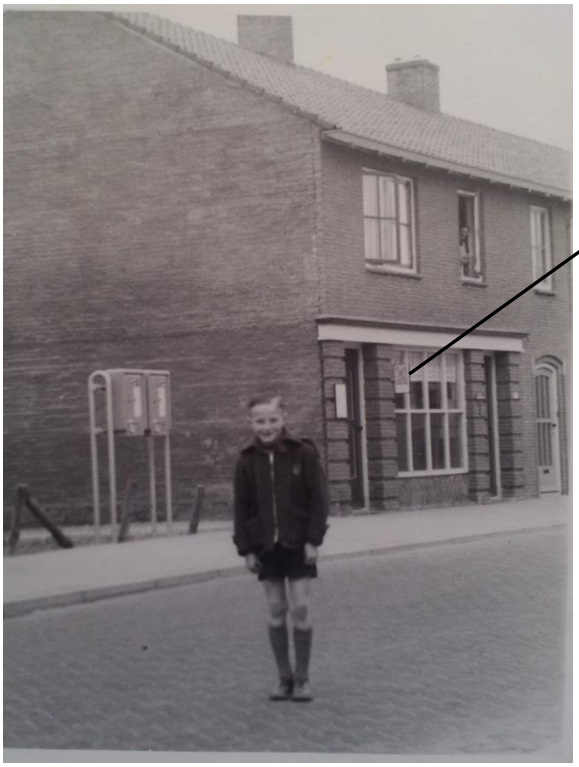

afb. 24 Postkantoor Dorpsstraat 41. Op de foto zoon Anton, boven uit het raam moeder De Bil ± 1955. Later wordt aan de linkerzijde de juweliers winkel van Wolters gebouwd.

Dies de Bil met vrouw Elisabeth en zoon Anton aan de achterzijde van het kantoor waar ook de post sortering plaatsvond.

De familie De Bil was afkomstig uit Dreischor, Schouwen Duivenland. Tijdens de watersnoodramp, in de nacht van zaterdag op zondag 1 februari 1953 was De Bil kantoorhouder van het hulppostkantoor Dreischor. Nadat de dijken doorgebroken waren en het water steeg bleef Dies de Bil zijn werk als telefonist doen. Hij belde zoveel mogelijk bewoners, vaak boeren, dat de dijken doorgebroken waren. Totdat de telefoonverbindingen werden verbroken, Dies stond toen al tot zijn middel in het water, maar bleef telefoneren om zoveel mogelijk mensen te waarschuwen. De familie vluchtte naar de zolder en nadat het water wat zakte kon zij via de voordeur, wadend door het water, terwijl de dossierkasten in het water dreven en de deur dreigde dicht te slaan, de woning verlaten. Gelukkig kon zoon Rinus die toen 13 jaar was dit gevaar verhinderen door zijn voet tussen de deur te zetten. Ze werden opgepikt door een bootje en geëvacueerd naar Rhijnouwen in de daar gevestigde jeugdherberg. Het hele gezin heeft het er levend afgebracht.
Vader Dies zocht in deze omgeving een betere toekomst voor zijn twee zonen, zodat hij op zoek ging naar een baan in de omgeving van Utrecht. Hij kreeg van de PTT twee aanbiedingen: Wilnis en Vleuten. Als kantoorhouder hield hij zich hoofdzakelijk bezit met financiële zaken terwijl zijn vrouw zich met de “gewone” post bezig hield.

Postgeschiedenis Vleuten.

Hij bleef kantoorhouder tot 1959 en moest toen om medische redenen hiermee stoppen. Tot aan zijn pensionering werkte hij in het hoofdpostkantoor op de Neude als medewerker van de Postcheque en Girodienst. Voorlopig werd de heer Willem Veldman aangesteld als tijdelijk vervanger in Vleuten.

Op 1-6-1929 ging, als we het kantoorstempel daarvoor als aanwijzing beschouwen, Vleuten over van het ressort Utrecht naar het ressort Woerden **afb.25** Een tweede kantoorstempel werd verstrekt op 23-3-1950 en teruggezonden in januari 1954 **afb.26**. Op 1-1-1954 ging Vleuten weer terug naar het ressort Utrecht **afb.27 en 27a**.

afb.25

afb.26

afg.27

afb.27a

Korte tijd in de oorlog heeft Vleuten tot het ressort van Utrecht behoord. Althans zou geconstateerd moeten worden uit het stempel dat op 6-1-1942 aan Vleuten verstrekt is **afb.28 en 28a**. Hoe lang dit exact geduurd heeft is mij niet bekend. Vleuten behoorde in ieder geval na de oorlog gewoon tot ressort Woerden.

afb. 28

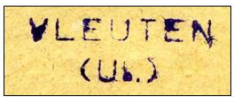

afb.28a

Het kantoor in Vleuten was een kaleidoscoop van activiteiten. De toenmalige beheerder van de Boerenleenbank, ook schoolhoofd, Gisbergen, ontving iedere 14 dagen per post contant geld van en voor de Boerenleenbank. Vleuten was een gemeente met veel ondernemers zoals tuinders en boeren. Zo kon het gebeuren dat de Boerenleenbank, in een poststuk aangegeven met, “waarde ƒ250,00”, in werkelijkheid een veelvoud van dit bedrag opstuurde. Ook afrekeningen van de veiling voor de tuinders bewandelden dezelfde weg. Gingen de postbodes meestal apart het geld afdragen bij de heer Gisbergen, bij de tuinders gebeurde dat in de gewone loop. Duizenden guldens om uit te keren aan de ontvangers was wekelijkse kost. Het vertrouwen in de post was in die tijd groot en terecht.

Postgeschiedenis Vleuten.

Langebalk Stempel
7-4-1936

Brief naar CBR 14-4-1972

Kortebalk stempel
31-3-1950

Boven: diverse poststempels en aangetekende brief verzonden vanuit Vleuten. Datastempels geven aan wanneer de verzending heeft plaatsgevonden.

Het meest afgelegen adres waar bezorgd moest worden was de eendenkooi, gelegen op het landgoed Haarzuilen, tussen het dorp Haarzuilens en de A2. Men kreeg 55 minuten de tijd om die post te bezorgen. Om met de fiets daar te komen ging de bode via een landhek bij Thematerweg 2 het land in om verder te voet de eendenkooi te bereiken. Als je het verkeerde hek nam moest je kort bij de eendenkooi over een sloot springen. Of iedereen dat gelukt is blijft onduidelijk. Niemand loopt te koop met zijn mislukkingen. De geruchten gaan dat wel degelijk een postbode de sprong net niet gehaald heeft.
Als echter de post bij de bakker in Haarzuilens afgegeven kon worden omdat de bewoner van de eendenkooi daar nog verwacht werd, was dat een meevaller voor de daar lopende postbode.
In de vijftiger jaren kon het nog gebeuren dat de postbode via de A2 ging bezorgen. Dat was aanmerkelijk korter. Werden ze aangehouden door de politie was die niet te beroerd om deze postbode in hun auto naar de eendenkooi te brengen en vervolgens weer terug naar zijn fiets. Er was toen nog geen middenberm, dus omdraaien was eenvoudig voor de politie.
Ook telegrammen kwamen met enige regelmaat binnen. Deze waren niet zelden voor de baron. Lastig, want deze waren opgesteld in het Frans. De tekst werd letterlijk letter voor letter doorgegeven. De arme postbode of beheerder die de boodschap moest opschrijven kende geen Frans. Later kwam het formulier binnen met een stempel, reeds per telefoon overgebracht **afb.29**

Postgeschiedenis Vleuten.

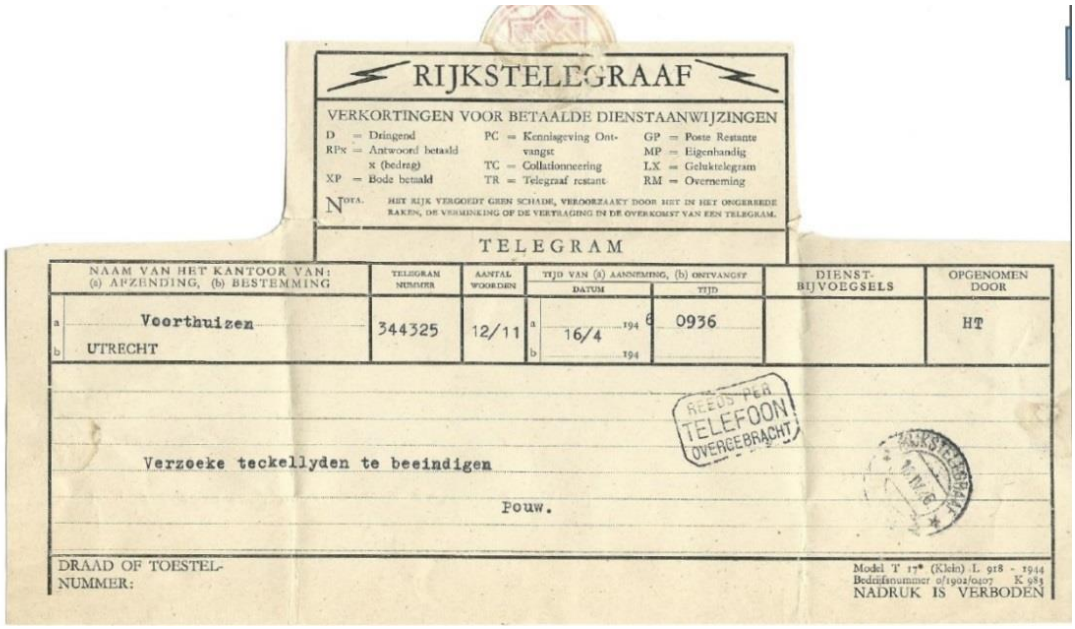

RIJKSTELEGRAAF

VERKORTINGEN VOOR BETAALDE DIENSTAANWIJZINGEN

D = Dringend; RPx = Antwoord betaald x (bedrag); XP = Bode betaald; PC = Kennisgeving Ontvangst; TC = Collationneering; TR = Telegraaf restant; GP = Poste Restante; MP = Eigenhandig; LX = Geluktelegram; RM = Overneming

NOTA. HET RIJK VERGOEDT GEEN SCHADE, VEROORZAAKT DOOR HET IN HET ONGEREEDE RAKEN, DE VERMINKING OF DE VERTRAGING IN DE OVERKOMST VAN EEN TELEGRAM.

TELEGRAM

NAAM VAN HET KANTOOR VAN: (a) AFZENDING, (b) BESTEMMING	TELEGRAM NUMMER	AANTAL WOORDEN	TIJD VAN (a) AANNEMING, (b) ONTVANGST DATUM	TIJD	DIENST-BIJVOEGSELS	OPGENOMEN DOOR
a Voorthuizen b UTRECHT	344325	12/11	a 16/4 194 b 194	0936		HT

REEDS PER TELEFOON OVERGEBRACHT

Verzoeke teckellyden te beeindigen

Pouw.

DRAAD OF TOESTEL-NUMMER:

Model T 17* (Klein) L 918 - 1944
Bedrijfsnummer 0/1902/0107 K 983
NADRUK IS VERBODEN

afb.29
Voorbeeld van een telegram met rondstempel Rijkstelegraaf 16-4-1946 en stempel reeds per telefoon overgebracht.

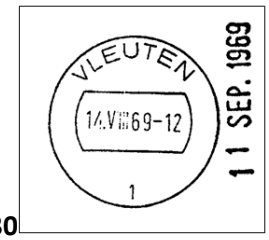

afb.30

afb.31

Dit stempel **fig.30** werd opgeleverd op 1-8-1969 en verstrekt op 11-9-1969 ter vervanging van het korte balk stempel. In afbeelding **31** het kantoorstempel dat in 1977 verstrekt werd aan het postkantoor.
De tijdelijk vervanger Willem Veldman, geboren 18-8-1913 overleden29-5-1991 kwam iedere dag tijdens die periode vanuit Amersfoort, waar hij met zijn gezin woonde, op de fiets naar Vleuten. Dagelijks fietste hij op en neer tot zijn vaste aanstelling als kantoorhouder in 1960. Het gezin verhuisde dat jaar vanuit Amersfoort naar de Pastoor Ohllaan.
In die tijd was het heel gewoon dat geldtransporten en uiteraard briefpost gewoon met de bakfiets naar het station gebracht werden. Zoals al eerder beschreven werden op die wijze of gewoon in een posttas grote bedragen van A naar B gebracht. Heden ten dage is zoiets ondenkbaar. In de jaren was dat nog heel gewoon. Naast de kantoorhouder werkte er ook nog een mevrouw Toos de Graaf. Na het vertrek van Toos de Graaf is ook mevrouw Veldman kantoorwerk aan het tweede loket gaan doen.
Wegens ruimtegebrek besloot de gemeenteraad een nieuw postkantoor te bouwen **afb.32**. De bouw startte 1970 en de opening was in 1971. Net voordat het nieuwe kantoor geopend ging de heer Veldman met pensioen. Hij werd opgevolgd door Piet Noyens. In 2004 was het definitief afgelopen met het vertrouwde postkantoor.

Postgeschiedenis Vleuten.

afg.32

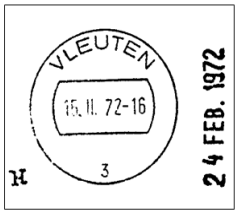

afb.33 en 33a

Fig.23a

Het hamerstempel **afb.33 en 33a** werd opgeleverd op 15-2-1972 en verstrekt op 24-2-1972

Typeraderstempel met korte balk. Gebruiksperiode 25-3-1919 tot 11-9-1968.
In het stempel bevonden zich radartjes waarmee de tijd en datum d.m.v een stift verzet konden worden.
Vandaar de naam typerader

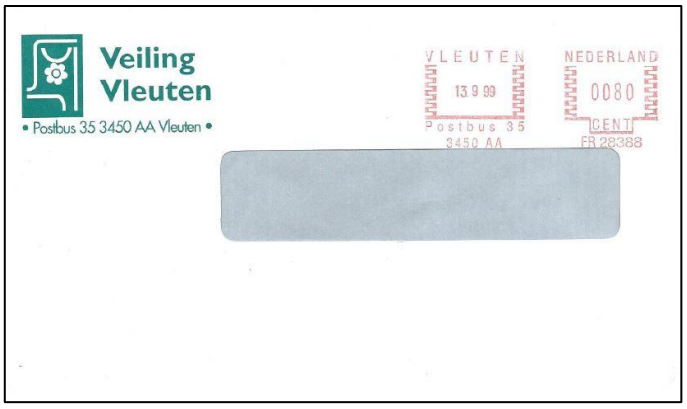

Brief met FRAMA frankeermachine gezette roodfrankering stempel Veiling Vleuten 13-9-1999.
Deze frankeermachine FR 28388 was in gebruik bij de veiling.

Postgeschiedenis Vleuten.

Op 27 september 1977 kwam de mededeling van de posterijen dat de hulppostkantoren van De Meern en Vleuten van het ressort districtspostkantoor Utrecht overgaan naar het ressort postkantoor Woerden.

Door de grote reorganisatie en de overgang van postkantoren naar de postagentschappen werd het kantoor Vleuten in 2004 bij de Bruna vestiging ondergebracht. Niet het postkantoor verhuisde maar de Bruna werd in het postkantoor gevestigd. Bruna hield het begin 2008 alweer voor gezien. De vestiging was niet levensvatbaar. TNT post zag geen kans om een geschikte winkel te vinden om het postagentschap onder te brengen. Vanaf april 2008 zat Vleuten zonder postagentschap. Als je zaken via de post wilde doen moest je naar De Meern, naar het aldaar gevestigde postkantoor.
De gemeente vond dit ook geen goede situatie zodat besloten werd om het postagentschap tijdelijk onder te brengen bij het wijkservicecentrum dat op dat moment verbouwd werd. Uiteindelijk na ruim acht maanden zonder postkantoor gezeten te hebben werd het agentschap op 3-2-2009 binnen het wijkservicecentrum geopend. Men bleef naarstig zoeken naar een definitief onderkomen van het agentschap. Die is gevonden, bij de DA drogist Martijn, zodat vanaf 2012 het intussen Post.nl geheten agentschap een definitief onderdak gevonden heeft.

Er valt nog veel te vertellen over de Post. Om te voorkomen dat dit artikel te lang wordt beperk ik me tot het noemen van de belangrijkste veranderingen in het werken bij de post.
In 1931 was er al sprake van een eerste mechanisatie bij de post. Met behulp van de Transorma, een Nederlandse vinding, kon er drie maal sneller post gesorteerd worden. In de crisisjaren was er behoefte aan bezuinigingen. Dat gaf sterke personele consequenties. Diverse hervormingen, aanbieden van andere producten en diensten via het postkantoor, om de werkgelegenheid veilig te stellen om zodoende het rendement van de kantoren te vergroten zijn er legio geweest.

Plaatsing van buitenbussen in 1974 en 1975 kwam voort uit het besluit en aanvulling in de postwet dat brievenbussen bij hoogbouw centraal ergens op de begane grond aanwezig diende te zijn en dat brievenbussen die verder dan 10 meter van de openbare weg vervangen moesten worden door een door de PTT te leveren buitenbus. Dat besluit had invloed op het bouwbesluit bij hoogbouw maar vooral op de postbezorging. Het persoonlijk contact dat de postbodes hadden bij hun ronde dreigde flink minder te worden. Toen de bussen eenmaal geplaatst waren ging er met de bodes een tijdschrijver mee om te onderzoeken hoeveel tijdsbesparing met de bezorging gewonnen kon worden. Dat lang niet alle postbodes hier blij mee waren is helder.

Postgeschiedenis Vleuten.

Postbode Cor Ekema. Foto in Vleuten genomen 1975. Rechts het originele Proces verbaal van beëdiging. De huidige postbestellers worden niet meer beëdigd zoals dat indertijd gebeurde.
Cor kwam in 1971 in dienst en woonde in De Meern en werkte aanvankelijk als postbode in De Meern.
Van 1973 tot en met 1996 werkte hij in Vleuten.

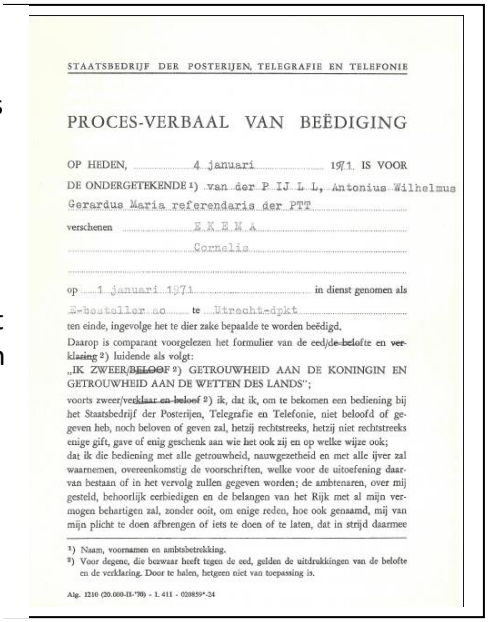

STAATSBEDRIJF DER POSTERIJEN, TELEGRAFIE EN TELEFONIE

PROCES-VERBAAL VAN BEËDIGING

OP HEDEN, 4 januari 1971 IS VOOR
DE ONDERGETEKENDE [1]) van der P IJ L L, Antonius Wilhelmus
Gerardus Maria referendaris der PTT
verschenen E K E M A
Cornelis
op 1 januari 1971 in dienst genomen als
E-besteller nc te Utrecht-dpkt
ten einde, ingevolge het te dier zake bepaalde te worden beëdigd.
Daarop is comparant voorgelezen het formulier van de eed/~~de belofte~~ en ver-klaring [2]) luidende als volgt:
„IK ZWEER/~~BELOOF~~ [2]) GETROUWHEID AAN DE KONINGIN EN GETROUWHEID AAN DE WETTEN DES LANDS";
voorts zweer/~~verklaar en belooft~~ [2]) ik, dat ik, om te bekomen een bediening bij het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie, niet beloofd of gegeven heb, noch beloven of geven zal, hetzij rechtstreeks, hetzij niet rechtstreeks enige gift, gave of enig geschenk aan wie het ook zij en op welke wijze ook;
dat ik die bediening met alle getrouwheid, nauwgezetheid en met alle ijver zal waarnemen, overeenkomstig de voorschriften, welke voor de uitoefening daarvan bestaan of in het vervolg zullen gegeven worden; de ambtenaren, over mij gesteld, behoorlijk eerbiedigen en de belangen van het Rijk met al mijn vermogen behartigen zal, zonder ooit, om enige reden, hoe ook genaamd, mij van mijn plicht te doen afbrengen of iets te doen of te laten, dat in strijd daarmee

[1]) Naam, voornamen en ambtsbetrekking.
[2]) Voor degene, die bezwaar heeft tegen de eed, gelden de uitdrukkingen van de belofte en de verklaring. Door te halen, hetgeen niet van toepassing is.

Alg. 1210 (20.000-IX-'70) - I. 411 - 029859*-24

De digitalisering en liberalisering hadden ook zo zijn invloed. In 1989 werd de PTT zelfstandig en ging toen door onder de naam *Koninklijke PTT*. De beursgang van de PTT werd in 1994 beklonken. Hierna kwamen de naamswijzigingen naar TNT TPG en Post.nl **fig.34.** Dit alles leidde tot veel onrust bij de postbodes. Onder Post.nl werden de vertrouwde postbodes ontslag aangezegd en vervangen door bestellers met een flex contract. Van de beëdigde ambtenaar die eens het boegbeeld was van de post is niets meer over.

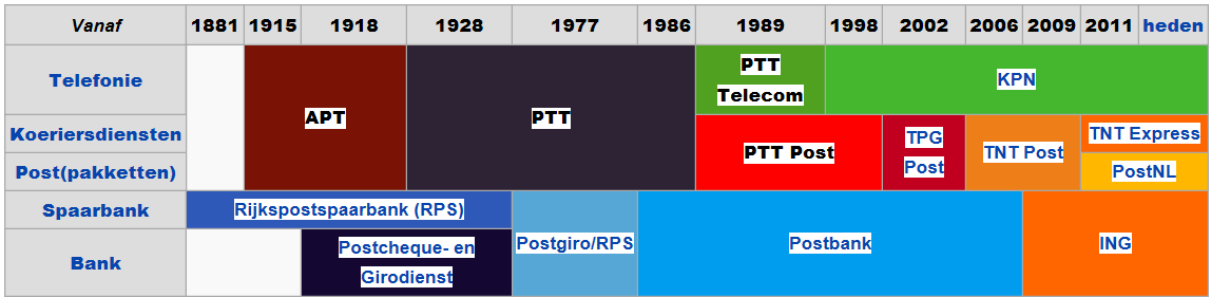

Figuur 34

De postwetwijziging van 2009 leidde ertoe dat de liberalisering verder zijn beslag kreeg. Andere aanbieders werden toegestaan op de postmarkt. Al gauw kwamen de eerste concurrenten op de markt. Sandd de grootste van de concurrenten heeft zich op de zakelijke postmarkt gestort zodat het volume waarmee TNT post te maken had drastisch afnam. DHL met selectmail hield zich ook bezig met de zakelijke markt. Heden ten dage zien we als consument alleen nog Post.nl en Sandd onze brievenbussen vullen.

Tijdens de grootste reorganisatie onder de naam Briefpost 2000, worden aparte sorteercentra, zoals in Nieuwegein op 1-12-1998 geopend. Hierdoor wordt er centraal gesorteerd en postaal afgestempeld met stempel Nieuwegein. Aangetekende stukken liepen nog enige tijd door via de postkantoren. Later werden die ook centraal ondergebracht bij voor in ons geval het postcentrum Everhard Meijsterlaan te Utrecht.
De onrust bij het personeel was zo groot dat onder al deze bedreigingen nog een poststaking in december 1999 uitbrak. De vakbonden eisten een loonsverhoging van 1,5 procent en een goed sociaal plan voor werknemers die hun baan gaan verliezen. TNT wil juist loonsverlaging doorvoeren

en bereidde een grote sanering voor, waardoor tot 11.000 van de 23.000 banen in 2015 zouden kunnen verdwijnen.
Op deze wijze dreigt deze postgeschiedenis zoals door mij opgetekend te eindigen in mineur. We kunnen niet anders dan constateren dat de vergaande digitalisering van onze maatschappij grote invloed heeft op de postale geschiedenis.
Nu zie je een grote verschuiving van brieven en kaarten naar pakketpost **afb.35**. De vele pakketten die dagelijks bezorgd moeten worden, die via internet besteld zijn heeft een nieuwe wereld gecreëerd. Deze mooie postgeschiedenis is echt geschiedenis. Hoewel, we blijven post versturen, als zullen de aantallen die vroeger verzonden worden nooit meer gehaald worden. Filatelistisch levert pakketpost wel een nieuw verzamelgebied op. Dat dan weer wel.

Afb.35 vignet bestemd voor de verzending van pakketten.

Er is in Vleuten veel gebeurd op het gebied van de post. Zeventien personen die als kantoorhouder dan wel brievengaarder of houder postagentschap deze post verzorgde. Het is niet alleen Vleuten. Onze postgeschiedenis loopt synchroon met die van ons land. Om alles te beschrijven zou men een dik boekwerk kunnen samenstellen. Om toch enigszins overzicht te kunnen houden op wat zich vooral in Vleuten voordeed, heb ik een paar tabellen samengesteld **Tabel 1 en 2**

Tabel 1

Chronologie van leidende personen betrokken bij het postverkeer in Vleuten vanaf 1852			
jaar	**Naam**	**functie**	**Lokatie postkantoor**
1852-1874	Evert Veerkamp	bestelhuishouder	Parkweg
1874-1882	J.W Rijntjes	Brievengaarder	Parkweg, gemeentehuis
1882-1886	H. Wagenmaker	Brievengaarder	Gemeentehuis
1886-1901	G Hondelink	Brievengaarder	Gemeentehuis
1901-1903	J Steenbeek	Brievengaarder	Gemeentehuis
1903-1918	Johannes Kuif	Brievengaarder	Gemeentehuis
1918-1950	Maria Cornelia van Gent	Brievengaarster/kantoorh.	Dorpsstraat 41
1950- 1951	Johannes Brugman	Waarnemend kantoorhouder	Dorpsstraat 41
1951-1954	Geert Brugman	kantoorhouder	Pastoor Ohllaan 7
1954-1960	Dies de Bil	kantoorhouder	Pastoor Ohllaan 7
1960-1970	Willem Veldman	kantoorhouder	Albert Schweitzerlaan 2
1971-1981	Piet Noyens	kantoorhouder	Albert Schweitzerlaan 2
1981-2001	Willem van Dijk	kantoorhouder	Albert Schweitzerlaan 2
2001-2004	Ad van Dijk	kantoorhouder	Albert Schweitzerlaan 2
2004-2008	Bruna	postagentschap	Albert Schweitzerlaan 2
2008-2009	Van april 2008 t/m februari 2009 geen agentschap in Vleuten aanwezig.		
2009-2012	Wijk servicecentrum	postagentschap	Dorpsstraat 2
2012	D.A.Drogist Martijn	postagentschap	Hindersteinlaan 15

Tabel 2

Plaatsen waaronder het kantoor voor postbezorging in Vleuten ressorteerde		
1852-1919	Ressort	Utrecht
1919-1954	Ressort	Woerden
1942-1945	Ressort	Utrecht ??
1945-1954	Ressort	Woerden
1954-1977	Ressort	Utrecht
1977-2012	Ressort	Woerden

Over de periode 1942-1945 bestaat onzekerheid. Volgens documenten uit het Museum van Communicatie zou Vleuten in die tijd gewoon bij het Ressort Woerden ondergebracht zijn. Echter de stempels vertellen wat anders.

Postgeschiedenis Vleuten.

Vanzelf is dit niet het einde van deze geschiedenis, getuige deze brief die hieronder getoond wordt. We blijven post verzenden ook al beperken de meesten van ons zich tot de feest- en rouwkaarten. Jammer genoeg zullen we stempels van Post.nl vanuit Vleuten niet meer tegenkomen. Dat afstempelen is voorbehouden aan de sorteercentra. Roodfrankeringen zoals gedaan wordt door bedrijven of baliefrankeermachines zullen altijd een goede indicatie blijven vanuit welke plaats de post verzonden is.

Op dit moment is deze frankeerstrook van de baliefrankeermachine bij drogisterij Martijn de laatste frankeer mogelijkheid in Vleuten dorp. Alle baliefrankeermachines hebben net zoals de FRAMA frankeermachines een eigen nummer. In Vleuten is dat nummer PKLP1 175620. Binnen de “oude” gemeentegrenzen kennen we nog drie baliefrankeermachines. Bij Cees Visscher in De Meern staat baliefrankeermachine PKM 175862 en in bij Visscher Vleuterweide centrum staat nummer PKLP1 156380. In Parkwijk bij de Bruna is ook nog een postagentschap ingericht. Hier wordt het nummer PKLP1 160490 gebruikt. Zodat het totaal aantal verkooppunten in de voormalige gemeente Vleuten De Meern op vier is komen te staan.

Nawoord: Bij het tot stand komen van dit artikel, net zoals mijn artikel “postgeschiedenis De Meern”, heb ik veel tips, hulp en materiaal in de vorm van foto’s en documenten, zelfs boeken, mogen ontvangen. Dank gaat uit naar de oud postbodes van Vleuten en De Meern. Co Schwartze, Jaap Dunsbergen, Henk van Woudenberg, Willem Weergang, Ton Scheepens, Cor Ekema en Jan Uijterlinde. Oud kantoorhouders of familieleden daarvan zoals daar zijn Gerard Hanssen, Anton de Bil, Kees Brugman en Marian Veldman-Boeyen. Medewerkers van de historische vereniging Vleuten De Meern Haarzuilens Jan Bosman, Rein Pouw en Ad van Zoeren. Ad de Goede van Po&Po die diverse oude documenten mij toegezonden heeft. Dank aan leden van de postzegelvereniging Postfris ’68 Vleuten De Meern die mij een aantal poststukken geschonken hebben. Bijzondere dank aan Cees Janssen, voorzitter van de Academie van de Filatelie, die mij toegestaan heeft alle stempelinformatieik via hem heb mogen ontvangen en gebruiken mocht in dit artikelen. Museum van Communicatie Den Haag en internet. Tenslotte gaat mij bijzondere dank gaat uit naar Piet Scheepens die de moeite heeft genomen om de tekst door te nemen, waar nodig correcties aangebracht en suggesties gedaan heeft om de tekst zo goed mogelijk tot haar recht te laten komen. Op deze wijze is de definitieve tekst tot stand gekomen zoals ik u heb kunnen presenteren.